

Perfekt

Na Griču

Ovako je vikao gričkim ulicama gradski prezivač Matija Furnjak, prozvan Smolko, i, udarajući u bubanj, proglašavao velike dane zapovijedanog božjeg mira. Na prozorima pomolile se djevojačke glavice, na pragovima zaustavile se žene, a na ulicama popostali muževi da slušaju prezivača.

Čovječuljak je s velikim dostojanstvom udarao o svoj otrcani bubanj iza kojeg je provirivala debela glava pokrivena šubarom, široko lice s plosnatim nosom i brcima poput četke. Ponosito, važna lica, stupao je Matija Furnjak, znajući: kuda je on prolazio, purgarice su sklapale primirje, purgari su odgađali svoje parbe, krvni neprijatelji svoje osvete, a čitav se grad smirivao kao da je nad njim preletio anđeo i sasuo dolje svoj mir i pokoj.

(Marija Jurić Zagorka, *Kći Lotrščaka*, ulomak)

(prezivač – izvikivač, onaj koji izvikuje gradske vijesti; pomolile se – ovdje provirile; purgari, purgarice – tradicionalni naziv za građane i građanke Zagreba; parbe – razmirice, svađe)

Što saznaješ o ljudima i načinu života u starome Zagrebu?

U ulomku iz romana Marije Jurić Zagorke, najpopularnije hrvatske spisateljice, opisan je život u Griču (Gradecu), jednome od dvaju tadašnjih zagrebačkih naselja.

Koje je pripovjedno vrijeme u tome ulomku?

Usporedi:

PROŠLOST: PERFEKT

vikao je, proglašavao je

– slaže se od dviju riječi

SLOŽENO GLAGOLSKO VRIJEME

SADAŠNJOST: PREZENT

viče, proglašava

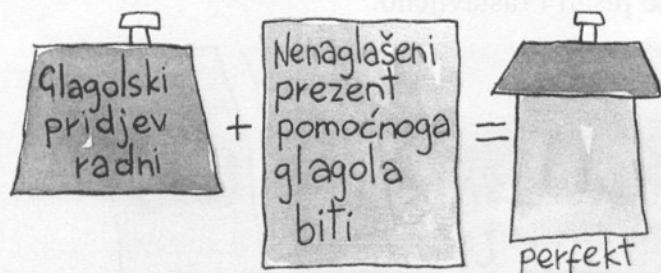
– tvori se nastavcima

JEDNOSTAVNO GLAGOLSKO VRIJEME

Složeno glagolsko vrijeme kojim se izriče glagolska radnja u prošlosti naziva se **prošlo vrijeme** ili **perfekt**.

Prepoznaješ li dijelove od kojih se tvori perfekt?

vikao, vikala, vikalo
vikali, vikale, vikala

sam, si, je
smo, ste, su

vikao sam ...
vikali su ...

Usporedi:

	JEDNINA	MNOŽINA
MUŠKI ROD	Čovječuljak je udarao o bubanj.	Purgari su odgađali svoje parbe
ŽENSKI ROD	Provirivala je debela glava.	Pomolile su se djevojačke glavice.
SREDNJI ROD	Provirivalo je široko lice.	Sklapala su se primirja.

Pazi na slaganje predikata i subjekta u licu, broju i rodu! U perfektu se predikat sa subjektom slaže i u rodu.

Perfekt pomoćnih glagola:

BITI: **bio sam, bio si, bio je, bili smo, bili ste, bili su**

HTJETI: **htio sam, htio si, htio je, htjeli smo, htjeli ste, htjeli su**

Izreci perfekt pomoćnih glagola u ženskome i srednjemu rodu.

Kako se izgovara i piše glagolski pridjev radni muškoga roda glagola koji u infinitivu imaju *je* ili *ije*? Npr. *htjeti, živjeti, voljeti, odnijeti* ...

Promotri:

živio/odnio sam, živio/odnio si, živio/odnio je
živjeli/odnijeli smo, živjeli/odnijeli ste, živjeli/odnijeli su

Pazi!

Ne ~~živiti~~
~~živjeo, živjela, živilo~~
~~živili, živile, živila~~

Usporedi i zaključi:

Čovječuljak **je** udarao u bubanj.

Čovječuljak **nije** udarao u bubanj.

Koji je dio perfekta zanijekan u niječnim rečenicama?

Može li nenaglašeni prezent pomoćnoga glagola biti na početku rečenice?

On je vikao. Vikao je.

Vikao je Matija Furnjak?

Je li Matija Furnjak vikao?

Purgari su odgađali svoje parbe.

Odgađali su svoje parbe?

Jesu li purgari **odgađali** svoje parbe?

Upitni perfekt u upitnim rečenicama s upitnom česticom *li* oblikuje se tako da pomoćni glagol dolazi na prvo mjesto u rečenici. Tada *je* postaje naglašeno ili se zamjenjuje naglašenim prezentom *jesam, jesi, jest; jesmo, jeste, jesu*.

Spreži glagol u perfektu, u svim licima jednine i množine. Napiši niječni oblik perfekta. Pazi na pisanje niječnice s nenaglašenim prezentom glagola biti.

Što nedostaje perfektu u sljedećim rečenicama?

Na prozorima **pomolile se** djevojačke glavice, na pragovima **zaustavile se** žene ...

Kakvi su ti glagoli po prelaznosti?

Usporedi s punim perfektim likovima:

pomolile su se zaustavile su se.

U perfektima tih povratnih glagola nedostaju pomoćni glagoli.

Perfekt povratnih glagola u 3. l. obično je bez pomoćnoga glagola *je/su*.

Npr. *zaustavio se, zaustavila se; zaustavili se, zaustavile se ...*

U živu pripovijedanju pomoćni glagol za treće lice može izostati i kod glagola koji nisu povratni:

... *a na ulicama popostali muževi da slušaju prezivača. popostali su*

... *i sasuo dolje svoj mir i pokoj. sasuo je*

Perfekt izrečen samo glagolskim pridjevom naziva se **krnji perfekt**.

Krnji perfekt

Pomoćni glagol se može izostaviti i uz nenaglašene lične zamjenice *me, mi; te, ti; ga, mu; je, joj, ju*.

Npr. *Bojao me se. Volio te. Donio mu knjigu. Poslao joj dar.*

Je li u sljedećim rečenicama perfektom izrečena prošla radnja?

Unesrećili smo se | ako će biti nesloge na Gradecu.

Propao je | neće li imati mira.

U objema je rečenicama izrečena budućnost: u drugoj surečenici futuro, u prvoj perfektom.

Perfekt kojim se izriče buduća radnja naziva se **futurski perfekt**.

Perfektom se može izreći i neku radnju koja vrijedi u svako vrijeme pa je predmetom poslovice. Zato se takav perfekt naziva **svevremenski** ili **poslovični** (gnomski) **perfekt**.

Promotri poslovične perfekte i potrudi se otkriti značenje poslovice:

Pojeo vuk magare.

Sjetila se prelja kudjelje uoči nedjelje.

Vidjela žaba kako konja kuju, pa i ona dignula nogu.